

El fruit d'un llarg treball de camp

Ainaud i de Lasarte, Joan, Vila i Rubau, Joan, i altres. *Els vitralls de la catedral de Girona*. Institut d'Estudis Catalans Barcelona, 1987.

Des que s'acabà el llarg i silenciós treball de camp realitzat en els vitralls medievals de la catedral de Girona, hi havia una tensa espera per poder conèixer-ne els resultats, que es preveïen interessants. No ha pas estat breu i fàcil, la tasca, però la publicació del volum que conté el fruit o conclusions apassionants —aquesta és la paraula o qualificatiu que els escau— no s'ha fet esperar tant com ens pensàvem.

El llibre, tipogràficament impecable i digne, és el segon volum de la sèrie catalana del *Corpus Vitrearum Medii Aevi*, institució de caràcter internacional, vinculada lògicament amb les Acadèmies i Comitès més prestigiosos del món de l'art.

D'acord amb l'àrea medieval que indica el mateix nom complet del *Cor-*

pus, aquest volum comprèn la totalitat dels vitralls medievals de la nostra catedral, dels quals, tot i el nombre molt considerable dels que s'han perdut i a més documentalment han restat desconeguts, n'han quedat uns conjunts molt importants.

Tanmateix, cal precisar que en el volum hom hi ha inclòs el magnífic vitrall renaixentista de les Sibil·les. Crec que no fer-ho hauria estat un error, ja que, a més de la proximitat immediata amb l'època medieval, es tracta d'un dels vitralls més monumentals de la catedral de Girona.

Joan Ainaud i de Lasarte, que ja havia dirigit el primer volum de la sèrie catalana del *Corpus Vitrearum*, no solament ha dirigit aquest segon volum, sinó que n'ha redactat una *Presentació*, la *Introducció* i encara un tercer capítol de *Documentació*.

La *introducció* és de gran interès. En ella apareix la glosa històrica dels vitralls estudiats, els mestres vitrallers que els feren, els autors del disseny, les

relacions amb altres vitrallers, la seva cronologia, la descripció, no solament de cada tema, sinó la global de cada grup o conjunt, com pot ésser, per exemple, el dels onze vitralls entorn de l'altar major —dedicat a Santa Maria— que Joan Ainaud, dient simplement que aquest conjunt de vitralls és "un cicle complet dedicat a la Verge", ens descobreix que Girona potser és l'únic lloc del món on la Verge Assumpta, titular de la seva catedral, representada en el magnífic retaule de l'altar major, té aquesta magnífica corona d'onze vitralls que resumeixen la vida de la Mare de Déu. Diguem també que sobre la cronologia dels vitralls Joan Ainaud ens ha deixat unes ressenyes minucioses fins a poder precisar les interrupcions que es produïren dintre d'un mateix grup de vitralls, explicant-ne les causes. En suma, una *Introducció* que és una filigrana de glosa sense perdre el sentit del resum de tants aspectes en una màxima brevetat d'espai. Només amb aquesta *Introducció*, il·lustrada

Bibliografia recent

AINAUD I DE LASARTE, Joan; VILA-GRAU, Joan; ESCUDERO I RIBOT, M. Assumpta; VILA I DELCLOS, Antoni; MARQUÈS, Jaume; ROURA, Gabriel; MARQUÈS, Josep M.: *Els vitralls de la Catedral de Girona*. Fotografies de Ramon Roca Junyent. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1987, 314 ps.

ALEGRET, Joan-Lluís: *Els armelladers de Palamós*. Girona, Diputació, 1987, 254 ps. (Col·lecció Josep Pla, 4).

ARAGALL, Assumpta; CLAPÈS, Andreu; VERDAGUER, Esteve: *Eines, jaciments i formes de vida. El Paleolític*. Barcelona, Graó Editorial, 1987, 61 ps. (Biblioteca de la classe, 20).

AUTORS DIVERSOS: *L'Alt Empordà. Recursos i estructura econòmica*. Barcelona, Caixa d'Estalvis de Catalunya, 1987, 331 ps.

BUSQUETS I GRABULOSA, Lluís: *Joan Casellas i Feixas. Antologia*. Olot, Ajuntament, 1987, 134 ps.

CAMPO I JORDÀ, Ferran del: "Contribució al coneixement històric del monestir de Santa Maria del Roure (Pont de Molins, Alt Empordà)", dins *La Història i els joves historiadors catalans*. Barcelona, Edicions La Magrana-Institut Municipal d'Història, 1986, ps. 289-295.

CANAL I MORELL, Jordi: *Una vila catalana davant la mort: la pesta de 1650 a Olot*. Olot, Editora de Batet, 1987, 126 ps.

CARBONELL, Eudald; PONS, Enriqueta: *Girona abans de Girona*. Prehistòria. Girona, Diputació-Ajuntament, 1987, 96 ps. (Quaderns d'Història de Girona).

CATALÀ, Victor: *Vida molta*. Barcelona, Selecta, 1987, 221 ps.

Commemoració del centenari de la restauració del monestir de Ripoll (1886-1986). Girona, Diputació-Ajuntament de Ripoll-Generalitat de Catalunya, 1987, 132 ps.

COSTA I FERNÁNDEZ, Lluís: *Història de la premsa a la ciutat de Girona (1789-1939)*. Girona, Ajuntament de Girona, Diputació de Girona, Institut d'Estudis Gironins. Col·lecció de Monogràfics de l'I.E.G., 12, 1987, 268 ps.

CUÉLLAR I BASSOLS, Alexandre: *El meu últim cuplet i altres escrits*. Olot, Papers de l'Arxiu Casulà, 1987, 128 ps.

Diputació de Girona: *Memòria 1986*. Girona, 1987, 280 ps.

DOMÈNECH I MONER, Joan: *Estampes retrospectives lloretenques*. Lloret, Museu Municipal, 1986, 136 ps.

Els Garganta. Homenatge a una família il·lustre, Olot, Mancomunitat Intermunicipal de la Garrotxa, Ajuntament de St. Feliu de Pallerols, Ajuntament d'Olot, 1987, 94 ps.

FONALLERAS, Josep M.: *Un sofà a la riba*. Girona, Edicions Periòdiques de les Comarques, 1987, 135 ps.

Generalitat de Catalunya-Diputació de Girona: *Inauguració de les obres de restauració de la capella de St. Joan de Salelles*. Sant Sadurn de l'Heura (Baix Empordà). Diu-menge, dia 29 de març de 1987. Girona, 1987, s.p.

GRAU, Dolores: *Llagostera*. Girona, Diputació, Caixa d'Estalvis Provincial, 1987, 96 ps. (Quaderns de la Revista de Girona, 10).

Institut d'Estudis Ceretans: *Protohistòria catalana*. 6è. Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà. 7-9 de desembre de 1984. Puigcerdà, 1986, 404 ps.

Josep Pla en el record. Casa de Cultura "Les Bernardes". Diputació de Girona. Abril. 1987. Girona, 1987, s.p.

ELS VITRALLS DE LA CATEDRAL DE GIRONA

CORPUS VITREARUM MEDIÆVI - ESPANYA, 7 - CATALUNYA, 2

amb les tres plantes de la catedral de Girona aixecades o actualitzades per Antoni Vila i Delclós, hom pot aconseguir un coneixement molt notable dels vitralls medievals de la nostra ciutat.

I passant ja al cos central del volum, diguem en síntesi que està format per l'extens *Catàleg*, elaborat per Joan Vila-Grau amb la col·laboració del seu fill Antoni Vila i Delclós. Aquest *Catàleg* ocupa 242 pàgines i és un estudi minuciós, podríem dir que fins i tot exhaustiu, de tots i cada un dels vitralls sota els molts diversos aspectes que ofereixen:

composició, ornamentació, iconografia, tècnica, color, estil, forma, mides, traçat, conservació, etc... Per afrontar, però, tota aquesta ingent aportació de dades podem comptar amb una excel·lent il·lustració fotogràfica, tota ella a cura de Ramon Roca i Junyent —hem comptat prop de 400 fotos—, la qual cosa permet al lector interessat no solament admirar cada un dels nombrosos vitralls "catalogats", fins i tot en detall, sinó a més familiaritzar-se amb ells, tant si es tracta dels grans vitralls dels Apòstols i de les Sibils, de la nau, com els de més reduïda dimensió que són tots els altres.

Joan Vila-Grau, que és un autèntic apassionat d'aquest art de la vitralleria perquè la coneix tan profundament, ens ha deixat també el regal de descobrir el misteri que planava sobre les dues posts de fusta que hi ha exposades en el Museu d'Art de Girona, on ja estaven catalogades com a "projectes de vitrall del segle XIV". D'aquestes posts ja fa temps havia dit Joan Ainaud que es tractava d'una peça única a Europa. En el catàleg del Museu d'Art (1981) es podia llegir: "Però també és molt probable que es tracti de dos fragments d'una sola vidriera". El dubte era

evident. Doncs bé, Joan Vila-Grau, després de la seva investigació en el treball de camp dels vitralls de la catedral de Girona, ha pogut aclarir totalment el misteri: "les dues peces de fusta pintades amb elements ornamentals geomètrics o arquitectònics visibles, i amb les imatges descrites (...) que apareixen en il·luminar les taules amb llum ultravioleta, són part d'una taula de vitraller formada per una única post, que fou posteriorment serrada i de la qual manquen uns 25 cm...". Vila-Grau trobà i demostrà, a més, que en aquesta taula de vitraller es feren molts elements del vitrall H-I del presbiteri de la catedral de Girona, on es representa l'Anunciació a la Verge Maria. Així la peça esdevé sensacional.

Un curiós *Glossari de mots pertanyents a l'argot de la vitralleria*, que també ens ofereix Vila-Grau, i un capítol de *Bibliografia* per Ma. Assumpta Escudero i Ribot tanquen aquest volum.

Jo no dubto de qualificar-lo de llibre monumental.

JOSEP CALZADA I OLIVERAS

LLOVERAS, Xavier: *Les illes obstinades*. Barcelona, Proa, 1987.

LLUCH, Ernest: *Una teoria de l'Empordà*. Figueres, Edicions Federals, 1987, 51 ps.

LÓPEZ i CARRERA, Joan: *Les ciutats dels homes*. Girona, El Pont de Pedra, 1987, 166 ps.

MAYANS, Antoni: *Els arxius parroquials, municipals i notariais de la Garrotxa. Una aproximació*. Olot, Generalitat, Diputació de Girona, Ajuntament d'Olot, 1987, 318 ps.

MONER, Jeroni; RIERA, Josep; ABELLÀ, Carles; GARROFÉ, Tomàs: *Banyoles, a l'ombra dels JJ.OO.* 92 Girona, Edicions Periòdiques de les Comarques, 1987, 187 ps.

MIRAMBELL, Enric: "El arte de imprimir en la ciudad de Gerona durante el siglo XVII", dins *Homenaje a Justo García Morales*. Miscelanea de estudios con motivo de su jubilación. Madrid, Asociación Española de Archiveros, Bibliotecarios, Museólogos y Documentalistas, 1987, ps. 449-470.

MUÑOZ i AYATS, Josep: *El futbol a Sant Feliu*. Sant Feliu de Guixols, Ajuntament, 1987.

NAVARRO SANTA EULÀLIA, Josep: *Memòria de la carn*. Barcelona, Columna, 1987, 52 ps.

NOLLA, Josep M^o: *Girona romana*. De la fundació a la fi del món antic. Girona, Diputació-Ajuntament, 1987, 96 ps. (Quaderns d'Història de Girona).

PAIROLÍ, Miquel: *L'enrenou dels anys 80*. Girona, Edicions Periòdiques de les Comarques, 1987, 123 ps.

Patronat Francesc Eiximenis: *Jornades d'Història de l'Empordà*. Homenatge a J. Pella i Forgas. Actes. Girona, 1987, 380 ps.

PLANAS i ROIG, Miquel: "Variacions estacionals en la demografia de l'antic règim: Castelló d'Empúries del segle

XVI al XIX", dins *La Història i els joves historiadors catalans*, ps. 237-242.

PUIG i DALMAU, Maria Rosa: *Narracions històriques de Salt*. Girona, Gràfiques Curbet, 1987, 127 ps.

PUIGVERT, Joaquim M.; SANLLEHY, M. Àngels; SERRA, Assumpta; TIÓ, Lluís: "Pautes d'anàlisi d'una font documental en la llarga durada: els testaments", dins *La Història i els joves historiadors catalans*, ps. 139-146.

RIERA i PAIRÓ, Albert: *Vila de Bàscara. El mercat dels tortells: origen i tradició*. Girona, Ajuntament de Bàscara, 1987, s.p.

ROCA, Maria Mercè: *El present que m'acull*. Barcelona, Destino, 1987, 216 ps.

ROSSICH, Albert: *Francesc Vicent Garcia. Història i mite del rector de Vallfogona*. Barcelona, Edicions 62, 1987, 192 ps.

SALMERON i BOSCH, Carles: *El tren de Núria*. Barcelona, Terminus, 1987, 203 ps.

SERVIÀ, Josepmiquel: *Jerarca de la llum*. Dinou poemes i una cançó. Amb vint fotografies de Jordi Bastart. Barcelona, Columna, 1987, 63 ps.

SIMON, Antoni: "Fons i arxius", dins *La Història i els joves historiadors catalans*, ps. 15-31.

SOCI, NIF, SAMI, QUISMOND: *La junta de la cloaka. F.M.* Llorà, Editorial Boratuna, 1987, 175 ps.

TURA, Francesc Xavier: *El tren petit. 1887-1987*. Girona, Ajuntament de Flaçà, 1987, 71 ps.

VERDAGUER i ILLA, M Carme: *L'escultura a Olot*. Diccionari biogràfic d'autors. Olot, El Bassegoda, 1987, 316 ps.

ZUCCHITELLO, Mario: *Una devoció mariana: La Mare de Déu dels Socors a Tossa (segles XVI-XX)*. Quaderns d'Estudis Tossencs, 3, 1986, 161 ps.

**BANYOLES
A L'OMBRA DELS JJ.OO. 92**
Jeroni Moner,
Josep Riera,
Carles Abellà,
Tomàs Garrofé

MONER, Jeroni
RIERA, Josep
ABELLÀ, Carles
GARROFÉ, Tomàs
*Banyoles, a l'ombra dels
JJ.OO. 92*
Edicions Periòdiques de
les Comarques, S.A., 1a.
edició, abril de 1987.
Girona. 187 pp.

L'origen d'aquest llibre s'ha de cercar en les reflexions viscudes conjuntament pels autors a l'hora d'afrontar, l'any 1984, l'encàrrec de celebrar a l'estany de Banyoles les proves de rem i piragüisme dels Jocs Olímpics de Barcelona. S'estructura en tres parts, que es dediquen respectivament a l'espai urbanitzat, al fet diferencial que representa l'estany i al desenvolupament econòmic de l'àrea banyolina.

CANAL I MORELL, Jordi
*Una vila catalana davant
la mort, la pesta de 1650
a Olot.*
Editora de Batet. 1a.
edició, març de 1987.
Olot, 126 pp.

L'anàlisi d'una epidèmia concreta de pesta bubònica, la que afectà l'any 1650, entre altres llocs, la vila d'Olot, i tots els aspectes que l'envolten és la que articula l'obra de Canal. En aquesta, a més d'analitzar-se la incidència de la malaltia sobre la població, es tracta també el comportament dels homes de la vila i els esclats de religiositat, el desenvolupament de l'epidèmia, els enterraments o bé la desigualtat social davant la mort. En definitiva l'estudi de l'enfrontament i la convivència d'una vila amb la mort.

ALEGRET, Joan-Lluís
*Els armelladers de
Palamós.*
Diputació de Girona. 1a.
edició, abril de 1987.
Girona. Col.lecció Josep
Pla, 4, 253 pp.

Aproximació a la flota artesanal de Palamós des de l'antropologia marítima. La primera part es dedica a fer una presentació general de la pesca a Catalunya, amb la intenció d'obtenir el context on ubicar el port de Palamós i més concretament els armelladers com a subsector i com a grup social. Després d'aquesta contextualització es fa un descens a nivell antropològic per tal de poder analitzar com s'articula el món dels armelladers amb els altres grups de pescadors, quines són les estratègies productives que utilitzen, com defensen el seu dret d'accés als recursos i quines són les perspectives de futur que els envolta.

**Albert Rossich
Francesc Vicent Garcia.**
*HISTÒRIA I MITE
DEL RECTOR
DE VALLFOGONA*

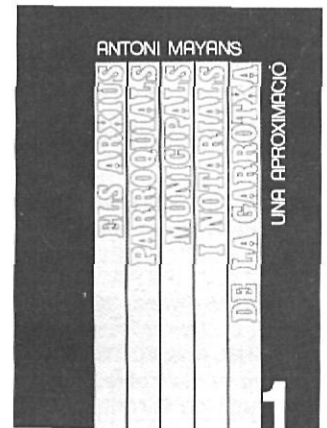
ROSSICH, Albert
Francesc Vicent Garcia.
*Història i mite del rector
de Vallfogona.*
Edicions 62, 1a. edició,
abril de 1987. Col.lecció
llibres a l'abast, 227,
191 pp.

Proposa aclarir definitivament què hi ha de cert i què de llegendari en les biografies del popular Rector de Vallfogona, i això treballant en dues direccions: per una banda, comprovant la versemblança i l'exactitud de tot allò que s'ha dit fins ara sobre la vida de Garcia; per l'altra, incorporant aquelles notícies noves que una investigació de primera mà anava aportant al seu autor.

LLUCH, Ernest
Una teoria de l'Empordà.
Edicions Federals, S.A.,
1a. edició, abril de 1987.
Figueres. Col.lecció
La font del soc, 1, 51 pp.

Amb aquest opuscle l'empresa editora de la revista Empordà Federal engega una nova col.lecció de textos breus i interdisciplinaris de temàtica empordanesa. L'assaig del professor Lluch s'ajusta amb precisió a l'esperit de les publicacions que tot just s'enceten. D'una manera clara i senzilla, l'autor aconsegueix iniciar el lector en els trets bàsics de la història moderna i contemporània empordanesa, època en la qual cristal·litza la més genuïna de les tradicions civiques i polítiques de la comarca: el republicanisme federal i el catalanisme progressista.

MAYANS, Antoni
*Els arxius parroquials,
municipals i notariaus de
la Garrotxa: una
aproximació.*
Generalitat de Catalunya,
Diputació de Girona i
Ajuntament d'Olot. 1a.
edició, març de 1987.
Olot. Col.lecció Francesc
Montsalvatge, 1, 318 pp.

Més que un inventari dels fons documentals que conserven aquests centres, l'estudi pretén ser un "llibre blanc" de l'estat d'aquests arxius en el qual la relació de la documentació constitueix només un aspecte d'una anàlisi global que recull, a més, la tipologia documental, la localització dels fons, l'estat de conservació, el grau d'ordenació i les eines de descripció. El llibre presenta també unes conclusions i una fitxa/sinopsi per a cada un dels arxius de la comarca inclosos en els tres blocs de l'estudi.